

پوش انژکتیو $-AF - G$ - جبرها

علی محمودی^۱، محمدرضا مردان بیگی^{۲*}

^(۱) گروه ریاضی، واحد بین‌الملل ماکو، دانشگاه آزاد اسلامی، ماکو، ایران.

^(۲) گروه ریاضی محض، دانشکده علوم پایه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

تاریخ ارسال مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۳۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۶

چکیده

در این مقاله، فرض می‌کنیم G یک گروه گسسته باشد که روی C^* -جبر A عمل می‌کند. ثابت می‌کنیم که اگر $-AF - G$ جبر A متناهی البعد باشد، آنگاه A ، G -انژکتیو است. همچنین نشان خواهیم داد که اگر A یک C^* -جبر ساده اساسی جدایی‌پذیر و $\overline{AG}$ ، فضای کاملاً منظم یکنوای A و $I_G(A)$ ، G -پوش انژکتیو A باشد، آنگاه گزاره‌های زیر معادلند:

(۱) $\overline{AG}$ یک $-W^* - G$ جبر است.

(۲) $I_G(A)$ یک $-W^* - G$ جبر است.

(۳) A ، G -یکریخت با مجموع مستقیم شمارا از جبرهای با فرم $K(H_n)$ است، که در آن H_n یک فضای هیلبرت می‌باشد. بعلاوه نشان خواهیم داد که این $-G - C^*$ جبر باید $-AF - G$ جبر باشد.

واژه‌های کلیدی: $-AF - G$ جبر، $-W^* - G$ جبر، G -پوش انژکتیو، G -فضای کاملاً منظم یکنوا، $-G - C^*$ جبر ساده اساسی، $-G - C^*$ جبر لیمینال و پست‌لیمینال.

۱- مقدمه

C^* -جبر A را یک AF -جبر^۲ نامیم هرگاه شامل یک دنباله صعودی از C^* -زیر جبرهای با بعد متناهی A_n ها باشد بطوریکه اجتماع A_n ها در A چگال است $i.a$ ؛ $A = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$. اگر تمام A_n ها C^* -زیر جبرهایی ساده باشند، آن‌گاه AF -جبر A را UHF -جبر نامیم. با تعریف $A_e = Ce$ ، که در آن e عضو یک C^* -جبر A است، می‌توان تمام A_n ها را C^* -زیر جبرهای یک‌دگر در نظر گرفت.

اگر G یک گروه گسسته باشد. $G - C^*$ -جبر در واقع یک C^* -جبر همراه با عمل پیوسته α از G است. بطور خاص α یک همریخت از گروه گسسته G بتوی گروه خود ریخت‌های A یعنی $Aut(A)$ است. بطوریکه برای هر $a \in A$ ، نگاشت $\alpha_g(a) = g.a$ نرم پیوسته باشد. $G - C^*$ -جبر A را W^* -جبر گوئیم اگر A یک فضای $G - C^*$ -جبر با ساختار $L(G) - L$ مدول و اینکه نگاشت $x \rightarrow f \cdot x$ در A دارای خاصیت مثبت و نرمال برای هر $f \in L(G)^+$ باشد. $G - C^*$ -جبر A را AW^* -جبر گوئیم اگر فضای پایه‌اش W^* -جبر باشد.

در سال ۲۰۱۱ هامانا وجود G -پوش انژکتیو یکتای $(I_G(A), \kappa)$ برای هر G -سیستم عملگری A را ثابت می‌کند، بطوریکه اگر (B, κ') یک G -پوشش انژکتیو دیگری از A ، باشد آن‌گاه یک G -یکریخت $\varphi: I_G(A) \rightarrow B$ با خاصیت $\varphi \circ \kappa = \kappa' \circ \varphi$ وجود دارد. لازم است بدانیم که در آن G یک گروه گسسته است که روی A عمل می‌کند.

در این مقاله هامانا H را یک فضای هیلبرت و A را یک سیستم عملگری از $B(H)$ فرض می‌کند،

در این صورت $l^\infty(G, A)$ یک G -سیستم عملگری از $B(H \otimes l^\infty(G))$ با عمل G است. بطوریکه $(gf)(h) = f(g^{-1}h)$ ، $g, h \in G$ ، $f \in l^\infty(G, A)$

که در آن $f \in l^\infty(G, A)$ روی $B(H \otimes l^\infty(G))$ چنین عمل می‌کند، برای هر $g \in G$ ، $\xi \in H$ داریم $f(\xi \otimes \partial_g) = f(g)\xi \otimes \partial_g$.

هامانا نشان می‌دهد که اگر A یک سیستم عملگری انژکتیو باشد، آنگاه $l^\infty(G, A)$ یک G -انژکتیو است و هر G -انژکتیو G -سیستم عملگری یک انژکتیو می‌باشد.

در این مقاله ثابت می‌کنیم که $AF - G$ -جبرهای نامتناهی البعد در رسته $AF - G$ -جبرها و نگاشت‌های کاملاً مثبت G -همورد دارای G -پوش انژکتیو نمی‌باشند در حالیکه $AF - G$ -جبرهای متناهی البعد G -انژکتیو هستند. همچنین ثابت می‌کنیم که اگر $G - C^*$ -جبر کاملاً منظم، $\overline{AG}$ ، یا بطور هم ارزی G -پوش انژکتیو از یک $G - C^*$ -جبر ساده اساسی جدایی‌پذیر A ، $G - W^*$ -جبر باشد، آنگاه $G - C^*$ -جبر A با مجموع مستقیم $G - C^*$ -جبرهای مقدماتی G -یکریخت است.

در نتیجه، چون $K(H_n)$ ها $AF - G$ -جبر هستند و از آنجائیکه می‌دانیم رسته $AF - G$ -جبرها نسبت به مجموع مستقیم شمارا بسته است. بنابراین $G - C^*$ -جبر بدست آمده باید $AF - G$ -جبر باشد. سرانجام در بخش آخر نشان می‌دهیم که اگر $G - C^*$ -جبر ساده اساسی جدایی‌پذیر پست لیمینال باشد، آنگاه لیمینال است.

تصویر روی $-C^*-G$ جبر $([0,1], C)$ ، 0 و 1 هستند، در نتیجه تنها دارای دو $-C^*$ زیر جبر با بعد متناهی $\{0\}$ و $\emptyset$ در $([0,1], C)$ وجود دارد. از این رو $-C^*-G$ جبر $([0,1], C)$ نمی‌تواند بستار اجتماع این دو $-C^*-G$ زیر جبر باشد. پس $([0,1], C, -AF-G)$ جبر نیست.

مثال ۲-۴: $K(H)$ ، $-C^*-G$ جبر عملگرهای فشرده روی G فضای هیلبرت جدایی‌پذیر نامتناهی البعد یک $-AF-G$ جبر با بعد نامتناهی است. فرض می‌کنیم $\{e_k\}_{k=1}^{\infty}$ پایه‌های یکه متعامد در G فضای هیلبرت H و P_n یک تصویر به روی فضای تولید شده از بردارهای $\{e_1, e_2, e_3, \dots, e_n\}$ باشد.

قرار می‌دهیم $A_n = P_n K(H) P_n$ و فرض می‌کنیم $\varphi_n: A_n \rightarrow A_{n+1}$ ، G -نگاشت شمول باشد، در این صورت $\bigcup_{n \geq 1} A_n$ شامل G عملگرهای با رتبه متناهی روی H است و $K(H)$ حد استقرایی $-C^*-G$ جبرهای A_n می‌باشند.

مثال ۲-۵: $K(H) + CI \subseteq B(H)$ یک $-AF-G$ جبر است، که در آن مجموعه اعداد مختلط است. فرض می‌کنیم p_n یک دنباله‌ی صعودی از تصویرها با خاصیت $rank(p_n) = n$ بطوریکه همگرای قوی به G نگاشت همانی است. گیریم

$$A_n = CP_n^{\perp} + p_n K(H) p_n \cong C \oplus M_n$$

نشان می‌دهیم $\bigcup_{n \geq 1} A_n$ در $K(H) + CI$ چگال است. با استفاده از تعریف A_n ، به ازای هر x متعلق به A_n ، x مجموع یک G -عملگرهای با رتبه

۲- پوش انژکتیو $-AF-G$ جبرها

تعریف ۲-۱: $-C^*-G$ جبر A را $-AF-G$ جبر خوانیم اگر و فقط اگر آن حد استقرایی^۳ دنباله شمارا از $-C^*-G$ جبرهای با بعد متناهی باشد. در حقیقت $-C^*-G$ جبر A یک $-AF-G$ جبر است اگر دنباله صعودی $\{A_n\}_{n=1}^{\infty}$ از $-G$ زیر جبرهای با بعد متناهی موجود باشد به طوری که $A = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$. واضح است که این با تعریف بالا هم‌ارز است. زیرا $-C^*-G$ جبرهای با بعد متناهی جدایی‌پذیر هستند، لذا $-AF-G$ جبرها جدایی‌پذیر هستند.

ملاحظه ۲-۲: اگر $-C^*-G$ جبر A جدایی‌پذیر نباشد، آن‌گاه $-AF-G$ جبر A حد مستقیم دلخواه از $-C^*-G$ زیر جبرهای متناهی‌البعد از A است.

گردایه $\{(A_n, \varphi_n)\}_{n=1}^{\infty}$ را در یک دنباله مستقیم^۴ از $-C^*-G$ جبرها خوانیم اگر به ازای هر $1 \leq n$ ، A_n ها $-C^*-G$ جبر و $\varphi_n: A_n \rightarrow A_{n+1}$ ، $-G$ -همریخت باشند. اغلب بدین ترتیب نشان می‌دهیم که

$$A_1 \xrightarrow{\varphi^1} A_2 \xrightarrow{\varphi^2} A_3 \xrightarrow{\varphi^3} \dots$$

حد استقرایی $A = \lim_{x \rightarrow \infty} (A_n, \varphi_n)$ از $-C^*-G$ جبرهای با بعد متناهی A_n ، یک $-AF-G$ جبر است.

مثال ۲-۳: $-C^*-G$ جبر $([0,1], C)$ ، $-AF-G$ جبر نیست. چون $[0,1]$ همبند است، آن‌گاه تنها

3- Direct Limit

4- Direct Sequence

گزاره ۲-۶: هر $-AF - G$ جبر یک‌دار یک $-C^* - G$ جبر متناهی است.

اثبات. فرض می‌کنیم که B یک $-AF - G$ جبر یک‌دار و $b \in B$ یک ایزومتری دلخواه باشد. چون B جدایی‌پذیر است، با استفاده از [۵، قضیه ۳.۴]، $-C^* - G$ زیرجبری مانند A از B و $x \in A$ وجود دارد به طوری که $\|b - x\| \leq 1$. در این حالت خواهیم داشت:

$$\|1 - b^*x\| = \|b^*b - b^*x\| \leq \|b^*\| \|b - x\|$$

این نشان می‌دهد که b^*x در B معکوس‌پذیر و بعلاوه، x معکوس‌پذیر چپ است. بنابراین x^*x معکوس‌پذیر خواهد شد. لذا x^*x در A ، بدلیل موروثی بودن معکوس‌پذیری، در $-C^* - G$ زیرجبرها نیز معکوس‌پذیر است. و این یعنی x معکوس‌پذیر چپ در A است. اما همانطور که می‌دانیم A با بعد متناهی است و این هم ارز است با اینکه x معکوس‌پذیر در A ، بالاخره در B است. چونکه $b^*b = 1$. لذا باید $b^{-1} = b^*$ باشد و این نشان می‌دهد که b یکانی است. از این رو با استفاده از [۵، گزاره ۱.۴]، اگر هر ایزومتری در $-C^* - G$ جبر A یکانی باشد، آن‌گاه $-C^* - G$ جبر A متناهی است. در نتیجه B یک $-C^* - G$ جبر متناهی است.

ملاحظه ۲-۷: همانطور که می‌دانیم و هامانا نشاد داده است، $-G$ پوش‌انژکتیو هر $-C^* - G$ جبر مشمول در رسته $-C^* - G$ جبرها و نگاشت‌های خطی کاملاً مثبت $-G$ همورد است.

تعریف ۲-۸: $-C^* - G$ جبر از یک $-AF - G$ جبر را $-G$ پوش‌انژکتیو نامیم اگر و فقط اگر

متناهی و یک‌مضربی از $-G$ نگاشت همانی است. از این رو داریم $A_n \subseteq K(H) + CI$.

برعکس، همانطور که می‌دانیم $-G$ عملگرهای با رتبه متناهی در $K(H)$ چگال هستند و چون ترکیب متناهی از $e_1, e_2, \dots$ در H چگال هستند، لذا داریم $K(H) + CI \subseteq \bigcup_{n \geq 1} A_n$. با این توضیحات ثابت می‌شود که $A = \overline{\bigcup_{n \geq 1} A_n}$. این بدین معناست که A یک $-AF - G$ جبر است و $K(H) + CI$ اجتماع شمارا از دنباله صعودی $-C^* - G$ زیر جبرهای با بعد متناهی $\{A_n\}_{n \geq 1}$ از A ، که هر A_n شامل عضو یکه می‌باشد، است.

قرار دهیم $A_0 = Ce$ ، بطوریکه $A_0 \subseteq A_1 \subseteq A_2 \subseteq \dots$ ، آن‌گاه $A = \bigcup_{n=0}^{\infty} A_n$ یک $-AF - G$ جبر یک‌دار است و e عضو یکه A خواهد بود.

گیریم $A = \overline{\bigcup_{n \geq 1} A_n}$ و $B = \overline{\bigcup_{n \geq 1} B_n}$ هر دو $-AF - G$ جبر باشند، در این صورت $A \oplus B = \overline{\bigcup_{n \geq 1} (A_n \oplus B_n)}$ و $A \otimes B = \overline{\bigcup_{n \geq 1} (A_n \otimes B_n)}$ هر دو $-AF - G$ جبر هستند. این نشان می‌دهد که رسته $-AF - G$ جبرها $-G$ ریخت‌های کاملاً مثبت، نسبت به مجموع متناهی و ضرب تانسوری بسته است. در ضمن اگر $A = \overline{\bigcup_{n \geq 1} A_n}$ و ρ یک $-G$

ریخت از A بتوی $-C^* - G$ جبر B باشد. چون برای هر $x \in A$ ، $\|\rho(x)\| \leq \|x\|$ ، آنگاه $B = \overline{\bigcup_{n \geq 1} \rho(A_n)}$ بدین ترتیب چون $-C^* - G$ جبرهای A_n متناهی البعد هستند، آن‌گاه $-C^* - G$ زیر جبرهای $B_n = \rho(A_n)$ از B نیز متناهی‌البعد هستند و چون ρ عضو واحد A را به عضو واحد B تصویر می‌کند، از این رو B یک $-AF - G$ جبر است.

در این مرحله نمی‌دانیم که آیا اشیا انژکتیو در رسته $AF-G$ - جبرها و نگاشت‌های خطی کاملاً مثبت G - همورد باید $AW^* - G$ - جبر باشند یا خیر؟ همچنین هنوز نمی‌دانیم که آیا رسته همه $AF-G$ - جبر (حتی شامل غیر جدایی‌پذیرها) شامل G - پوش انژکتیو اشیا خود هستند یا خیر؟

۳- ایده‌آل‌های اساسی $AF-G$ - جبرها

هدف ما در این بخش، بحث روی مفهوم G - پایا ایده‌آل اساسی $AF-G$ - جبرهاست. نشان می‌دهیم برای هر $AF-G$ - جبر ساده اساسی بهتر است مطالعات را روی ایده‌آل‌های اساسی لیمینال متمرکز کنیم.

ایده‌آل G - پایای I از $C^* - G$ - جبر A را اساسی خوانیم اگر برای هر ایده‌آل G - پایای غیر صفر K از A داشته باشیم $\{0\} \neq K \cap I$. بطور هم ارزی برای هر $a \in A$ اگر $aI = 0$ ، آن‌گاه $a = 0$. ایده‌آل‌های اساسی لزوماً غیر صفر هستند.

مثال ۳-۱: (۱) اگر Y یک G - فضای هاسدورف و موضعاً فشرده باشد، آن‌گاه برای هر زیر مجموعه چگال باز $X \subseteq Y$ ، $I = C_0(X)$ تنها ایده‌آل اساسی G - پایا از $C^* - G$ - جبر $C_0(Y)$ است.

(۲) فرض کنیم A یک $AW^* - G$ - جبر نوع I و P یک تصویر آبلی از A باشد، آن‌گاه ایده‌آل $I = \langle p \rangle$ یک ایده‌آل اساسی G - پایا در A است.

تعریف ۳-۲: $C^* - G$ - جبر ساده اساسی G - گوییم

اگر دارای هیچ ایده‌آن اساسی G - پایای بسته سره نداشته باشد.

بطور آشکارا هر $C^* - G$ - جبر ساده یک $C^* - G$ - جبر ساده اساسی است. اما همانطور که

$I_G(A)$ ، G - انژکتیو باشد و تنها نگاشت خطی کاملاً مثبت G - همورد $f: I_G(A) \rightarrow I_G(A)$ بطوریکه $f|_A = id_A$ است، نگاشت همانی $id_{I_G(A)}$ باشد. اکنون با توجه به گزاره [۵، IV.۲.۱.۷]، می‌خواهیم ثابت کنیم که همه $AF-G$ - جبرها G - انژکتیو از بعد متناهی هستند.

قضیه ۲-۹: در رسته $C^* - G$ - جبرها و نگاشت‌های خطی کاملاً مثبت G - همورد، $AF-G$ - جبرهای G - انژکتیو، متناهی البعد هستند.

اثبات. فرض کنیم A یک $AF-G$ - جبر انژکتیو باشد. آنگاه A با استفاده از [۵، IV.۲.۱.۷]، $AW^* - G$ - جبر است. از طرف دیگر، چون A یک $AF-G$ - جبر است، پس داریم $A = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$. چون هر A_n متناهی البعد است و گردایه A_n ها شماراست، لذا A یک $AW^* - G$ - جبر جدایی‌پذیر می‌باشد. حال، یک $C^* - G$ - زیرجبر آبلی ماکزیمال یک‌دار از $AW^* - G$ - جبر A بصورت $C(X)$ است که در آن X یک فضای به شدت ناهمبند فشرده است. چون A جدایی‌پذیر است، بنابراین $C(X)$ نیز جدایی‌پذیر است. این ثابت می‌کند X باید متریک‌پذیر باشد و می‌دانیم که هر فضای متریک‌پذیر و بشدت ناهمبند باید گسسته باشد. در نتیجه X متناهی است و از این نتیجه خواهد شد که $C(X)$ متناهی البعد است. حال، با استفاده از [۱۲]، A نیز متناهی البعد است و حکم ثابت می‌شود.

نتیجه ۲-۱۰: پوش انژکتیو یک $AF-G$ - جبر نامتناهی البعد، نمی‌تواند یک $AF-G$ - جبر باشد. زیرا اشیا انژکتیو در رسته $AF-G$ - جبرها و نگاشت‌های خطی کاملاً مثبت G - همورد متناهی البعد هستند.

فرض کنیم I یک ایده‌آل G -پایای دو طرفه در G -جبر $AF-G$ آنگاه I نیز یک $AF-G$ جبر خواهد بود. و داریم:

$$I = \overline{\bigcup_{n \geq 1} (I \cap A_n)}$$

که در آن $A = \overline{\bigcup_{n \geq 1} (A_n)}$ و هر A_n ، $C^* - G$ زیر جبرهای از A با بعد متناهی است.

بهرتر آن است که بتوان از توصیف فوق بعنوان توصیف جایگزین با استفاده از نمودار براتلی^۸ برای هر توصیف $AF-G$ جبرهای ساده اساسی استفاده کرد. همچنین بهتر است یک توصیف از این $AF-G$ جبرها با یک ایده‌آل اساسی بسته سره منحصر به فرد (شبه حالت: کمترین تقسیم) داشته باشیم. در نهایت برای $AF-G$ جبرهای ساده غیراساسی، بهتر است که روی ایده‌آل‌های اساسی G -پایای مینمال اشراف داشته باشیم. G -جبر $W^* - G$ ، پوش انژکتیو $AF-G$ جبر $K(H)$ است. ما نتیجه‌ای از قضیه [۲]، قضیه ۲-۲ را زمانی که گروه گسسته G را بعنوان یک عمل وارد قضیه می‌کنیم، برای نشان دادن اینکه $C^* - G$ جبر $K(H)$ و مجموع مستقیم آن تنها مورد اساسی است که چنین پدیده‌ای ممکن است رخ دهد، استفاده خواهیم کرد.

گزاره ۳-۴: اگر A یک $C^* - G$ جبر ساده اساسی جدایی‌پذیر و $\bar{A}$ ، فضای کاملاً منظم یکنوا A و $I_G(A)$ ، پوش انژکتیو A باشد، آنگاه گزاره‌های زیر معادلند:

$$(۱) \quad \bar{A} \text{ یک } W^* - G \text{ جبر است.}$$

$$(۲) \quad I_G(A) \text{ یک } W^* - G \text{ جبر است.}$$

در مثال زیر دیده می‌شود عکس این موضوع درست نیست. اگر $C^* - G$ جبر A یک‌دار نباشد، آنگاه هیچ یک از G -جبر ضربی $M_G(A)$ و کمترین تقسیم^۹، $A + C \subseteq M_G(A)$ ، G -ساده اساسی نیستند. زیرا در هر دو حالت، A دارای یک ایده‌آل اساسی G -پایای بسته سره می‌باشند. از آنجایی که ما در این رساله با $C^* - G$ جبرهای جدایی‌پذیر سر کار داریم، حالت قبلی چندان نمونه قابل توجهی نیست، زیر $M_G(A)$ معمولاً در حالت نامتناهی‌العبد جدایی‌پذیر نیست. با این حال $K(H) + CI \subseteq B(H)$ یک نمونه خوبی از $C^* - G$ جبرهای غیر ساده اساسی جدایی‌پذیر است که در مثال ۲-۵ اشاره شده است.

مثال ۳-۳: (۱) $C^* - G$ جبرهای متناهی‌البعد G -ساده اساسی هستند. فرض کنیم B یک $C^* - G$ جبر متناهی‌البعد و I یک ایده‌آل بسته G -پایا در B باشد. در این صورت B مجموع تقسیم متناهی از جبر ماتریس‌هاست و از آن‌جائیکه جبر ماتریس‌های کامل ساده هستند، آنگاه I دارای یک مجموع مستقیم از زیرخانواده متناهی است. حال اگر I غیر بدیهی باشد، آنگاه یک جمعوند کامل که در I نیست، وجود دارد. یک عضو غیر صفر a در این جمعوند کامل را انتخاب و فرض می‌کنیم یک عضوی B باشد. بطور واضح $aI = 0$ ، در حالیکه $a \neq 0$. این نشان می‌دهد که I نمی‌تواند اساسی باشد.

(۲) در حالت کلی، هر مجموع مستقیم از $C^* - G$ جبرهای ساده (با بیش از یک عامل اما غیر ساده)، با همان استدلال در مثال بالا، G -ساده اساسی است.

و این نشان می‌دهد $M_G(A) = M_G^{loc}(A)$ ، $G - W^*$ جبر است. لذا کاملاً یکنوا است و بنا به [۲، گزاره ۲.۱]،

$$M_G^{loc}(A) = \overline{M_G^{loc}(A)} = \bar{A}$$

که این نشان می‌دهد $\bar{A}$ ، $G - W^*$ جبر است. از طرفی با توجه به اثبات (۳) $\Rightarrow$ (۱)، چون $\bar{A}$ ضرب مستقیم از عوامل انژکتیو است، در نتیجه انژکتیو است. اما می‌دانیم که $\bar{A} \subseteq I_G(A)$ که با توجه به می‌نیمال انژکتیو بودن $I_G(A)$ ، خواهیم داشت $I_G(A)$ ، $G - W^*$ جبر است.

(۱) $\Rightarrow$ (۲). چون $G - C^*$ زیر جبر بسته یکنوا از یک فان-نیومن $G - C^*$ جبر است، لذا $\bar{A}$ ، $G - W^*$ جبر می‌باشد.

نتیجه ۳-۵: یک $G - C^*$ جبر ساده اساسی جدایی‌پذیر که G - پوش انژکتیو آن یک فان-نیومن $G - C^*$ جبر باشد، لزوماً یک $G - AF$ جبر است.

۴- لیمینال و پست لیمینال $G - C^*$ - جبرها

حال ما از $G - C^*$ - جبرهای لیمینال^۹ و پست لیمینال^{۱۰} $G - C^*$ - جبر در مفهوم G - پوش انژکتیو استفاده خواهد کرد. مثال‌هایی از $G - AF$ - جبرهایی که پست لیمینال هستند اما لیمینال نیستند و همچنین مثال‌هایی که پست لیمینال نیستند، وجود دارند.

تعریف ۴-۱: فرض کنیم A یک $G - C^*$ - جبر باشد.

(۳) $A - G$ - یکرخت با مجموع مستقیم شمارا از جبرهای با فرم $K(H_n)$ می‌باشد، که در آن H_n یک فضای هیلبرت است.

اثبات: (۳) $\Rightarrow$ (۱). چون A جدایی‌پذیر است، پس $\bar{A}$ دارای زیر مجموعه چگال مرتب شمارش‌پذیر است. در نتیجه با استفاده از گزاره A [۱۶]، مجموعه تابع‌های حالت محض از $\bar{A}$ با توپولوژی ضعیف ستاره ابرجدایی‌پذیر است. چون ابرجدایی‌پذیری بر جدایی‌پذیری دلالت دارد، لذا با استفاده [۱۵، قضیه ۷]، $\bar{A}$ ، بازای هر H_n جدایی‌پذیر، با $\prod_n B(H_n)$ یکرخت است. بنابراین چون $\prod_n B(H_n)$ ، G - انژکتیو است، آن‌گاه داریم

$$I(A) = \bar{A} = \prod_n B(H_n).$$

در نتیجه بنابه [۱۱، لم ۳.۱]، چون $\bar{A}$ ، $G - W^*$ جبر است، پس A شامل یک ایده‌آل اساسی G - پایا مانند K در $\prod_n B(H_n)$ می‌باشد، از این رو داریم

$$\bigoplus_n K(H_n) \subseteq A \subseteq \prod_n B(H_n).$$

از طرفی بنا به فرض، چون A یک جبر ساده است و $\bigoplus_n K(H_n)$ می‌نیمال می‌باشد، پس داریم $A = \bigoplus_n K(H_n)$.

(۲) $\Rightarrow$ (۳). چون $A = \bigoplus_n K(H_n)$ ، بنابراین با توجه به [۱، لم ۱.۲.۱]،

$$\begin{aligned} M_G(A) &= M_G\left(\bigoplus_n K(H_n)\right) \\ &= \prod_n M_G(K(H_n)) \\ &= \prod_n B(H_n) \end{aligned}$$

9- Liminal

10- Post Liminal

صفر از A باشد، آن‌گاه برای هر برادر غیر صفر $x \in H$ داریم $H = \varphi(A)x$ لذا H متناهی البعد است و بنابراین $\varphi(A) \subseteq K(H) = B(H)$.

همانطور که می‌دانیم با استفاده از [۱۶]، قضیه ۱-۶-۵ [۵] هر $C^* - G$ زیر جبر از یک $C^* - G$ جبر لیمینال و خارج قسمت آن نیز لیمینال است. همچنین با استفاده از [۱۶]، قضیه ۲-۶-۵ [۵] اگر I یک ایده‌آل بسته G -پایا در یک $C^* - G$ جبر A باشد، آن‌گاه $C^* - G$ جبر A پست لیمینال است اگر و فقط اگر I و $\frac{A}{I}$ پست لیمینال باشند.

مثال ۳-۴: جبر توپلیتز T ، با عمل گروه G ، پست لیمینال است، اما لیمینال نیست. چون ایده‌آل $K := K(H^\vee)$ جابجایی است و از آن‌جایی که خارج قسمت $\frac{T}{K}$ ، $*$ -یکریخت با $C(\omega)$ است، که در آن $\omega = \{\lambda \in C; \|\lambda\| = 1\}$ پس T/K آبله است. لذا $\frac{T}{K}$ مینیمال است. از این رو $\frac{T}{K}$ و $K := K(H^\vee)$ پست لیمینال هستند. بنابراین T بنابه قضیه [۱۶]، قضیه ۲-۶-۵ [۵]، پست لیمینال است. بعلاوه، T لیمینال نیست، زیرا G -نمایش همانی از T در $H^\vee(T)$ تحویل‌پذیر است اما متناهی‌البعد نیست.

مثال ۴-۴: $C^* - G$ جبر $K(H)$ ، $AF - G$ جبر لیمینال است. زیرا G -نمایش همانی، تنها G -نمایش تحویل‌پذیر ناصفری است که به طور یکنانی با هر G -نمایش تحویل‌پذیر ناصفر از $K(H)$ روی فضای هیلبرت H هم‌ارز است و

(۱) $C^* - G$ جبر A را لیمینال گوییم اگر $\varphi(A) \subseteq K(H)$ که در آن (H, φ) یک G -نمایش تحویل‌پذیر^{۱۱} ناصفر از A است، (بطور هم‌ارزی $\varphi(A) \subseteq K(H)$).

(۲) $C^* - G$ جبر A را پست لیمینال نامیم اگر $\varphi(A) \supseteq K(H)$ که در آن (H, φ) یک نمایش تحویل‌پذیر ناصفر از A است، (بطور هم‌ارزی $(K(H) \cap \varphi(A)) \neq \emptyset$).

جبرهای لیمینال را ${}^{12}CCR$ و جبرهای پست لیمینال را ${}^{13}GCR$ ($C^* - G$ جبر نوع I) $C^* - G$ جبر نیز می‌نامند. مفهوم $C^* - G$ نوع I نباید با جبرهای G -فان-نیومن اشتباه گرفته شود، زیرا جبرهای G -فان-نیومن لزوماً $C^* - G$ جبر نیستند.

هر $C^* - G$ جبر لیمینال بطور واضح پست لیمینال است، اما برعکس ممکن است درست نباشد.

مثال ۲-۴: (۱) هر $C^* - G$ جبر A آبله، لیمینال است. برای اثبات این چنین عمل می‌کنیم. فرض می‌کنیم (H, φ) یک نمایش تحویل‌پذیر ناصفر از A باشد، آن‌گاه $C_1 = \varphi(A)'$ بعلاوه، چون A آبله است، $\varphi(A) \subseteq \varphi(A)'$ از این رو $C_1 = \varphi(A)$. در نتیجه H یک بعدی است. چون $\varphi(A)$ دارای هیچ زیرفضای برداری پایای غیربیدیهی نیست، لذا $\varphi(A) = K(H)$. پس $C^* - G$ جبر A لیمینال است.

(۲) فرض کنیم A یک $C^* - G$ جبر متناهی‌البعد باشد، آن‌گاه A لیمینال است. برای اینکه اگر (H, φ) یک نمایش تحویل‌پذیر غیر

11- Non-irreducible G-representation

12- Completely Continuous Representation

13- Stands for Generalized CCR

لیمینال نسبت. برای اینکه اگر A پست لیمینال باشد، چون A ساده است پس A باید مقدماتی باشد. اما ما می‌دانیم که هر فضای مقدماتی یک‌دار متناهی‌البعد است. برای مثال هیچ یک از $UHF-G$ -جبرها^{۱۶} پست لیمینال نیستند. بویژه اگر H یک فضای هیلبرت نامتناهی‌البعد جدایی‌پذیر باشد، آن‌گاه جبر کالکین^{۱۷} $\frac{B(H)}{K(H)}$ یک مثال ساده از C^*-G -جبرهای ساده است، که پست لیمینال نیست. و این نشان می‌دهد $B(H)$ پست لیمینال نیست.

قضیه ۴-۵: یک C^*-G -جبر پست لیمینال ساده اساسی جدایی‌پذیر لیمینال است.
اثبات: فرض کنیم A یک C^*-G -جبر پست لیمینال ساده اساسی جدایی‌پذیر باشد. چون A پست لیمینال است، آن‌گاه با استفاده از [۱۰، قضیه ۶-۶] $\bar{A}$ یک AW^*-G -جبر نوع I است و چون هر AW^*-G -جبر از نوع I ، $\bar{A} = I(A)$ ، لذا خواهیم داشت، $\bar{A} = I(A)$ حال با استفاده از [۳، قضیه ۱-۳]، A دارای ایده‌آل اساسی G -پایا لیمینال مانند I است. اما چون A ساده است. پس $I = A$ و این نشان می‌دهد که A لیمینال است.

چون $K(H)' = C$ ، آنگاه $(H, \varphi) = (H, i)$. بنابراین $K(H)$ لیمینال است.

از طرف دیگر $AF-G$ -جبر یک‌دار $K(H) + CI \subseteq B(H)$ لیمینال نیست. اما پست لیمینال است. ابتدا، می‌بینیم که G -نمایش‌های تحویل‌پذیر متناهی‌البعد تنها نمایش تحویل‌پذیر از C^*-G -جبر لیمینال یک‌دار $A = K(H) + CI$ است. برای اثبات این، فرض می‌کنیم (H, φ) یک G -نمایش ناصفر از A روی H باشد، آن‌گاه G -نمایش (H, φ) ناتبهبگون^{۱۵} است. پس $\varphi(1) = id_H$. در نتیجه، $id_H \in \varphi(A) = K(H)$. لذا آن فشرده است و $\dim(H) < \infty$. حال گیرم که H یک فضای هیلبرت نامتناهی‌البعد باشد، آن‌گاه C^*-G -جبر A ، یک‌دار و شامل G -نمایش تحویل‌پذیر ناصفر نامتناهی‌البعد است. این بدان معناست که (H, φ) ، G -نمایش همانی روی H است. از این رو A لیمینال نیست، در حالیکه پست لیمینال است. زیرا $K(H) = C$ و $\frac{A}{K(H)} = C^*-G$ -جبرهای لیمینال و لذا پست لیمینال هستند.

واضح است که اگر C^*-G -جبر A پست لیمینال ساده باشد، آن‌گاه A یک C^*-G -جبر مقدماتی است. چون A پست لیمینال است، پس $K(H) \subseteq \varphi(A)$. از طرفی چون A ساده است، آن‌گاه $\varphi(A)$ نیز ساده خواهد بود. در نهایت با استفاده از اینکه φ یک G -نمایش تحویل‌ناپذیر ناصفر است، داریم $K(H) = \varphi(A)$. اما اگر یک C^*-G -جبر مقدماتی یک‌دار باشند، آن‌گاه A یک C^*-G -جبر متناهی‌البعد است و برعکس [۱۶، قضیه ۲-۴-۱]. بنابراین یک C^*-G -جبر ساده یک‌دار نامتناهی‌البعد پست

فهرست منابع

- [11] M. Hamana, The center of regular monotone completion of a C^* -algebra, J. London Math. Soc. 12 (1982), 522-530.
- [12] R. V. Kadison, Operator algebras with a faithful weakly-closed representation, Ann. of Math. 64 (1956), 175-181.
- [13] H. O. Milhoj, AF-algebras and their invariants, Department of Mathematical Sciences, University of Copenhagen, (2018).
- [14] G. J. Murphy, C^* -algebras and operator theory, Academic Press Limited, (1990).
- [15] J. D. M. Wright, On von Neumann algebra whose pure states are separable, J. London Math. Soc. 12 (1976), 385-388.
- [16] J. D. M. Wright, Wild AW^* -factors and Kaplansky-Rickart algebras, J. London. Math. Soc. 13 (1976), 83-89.
- [1] P. Ara and M. Mathieu, Local Multipliers of C^* -algebras, Springer Monographs in Mathematics, London. (2003).
- [2] M. Argerami and D. R. Farenick, Local multipliers algebras, injective envelopes, and type I W^* -algebras, J. Operator Theory. (2008), 237-245.
- [3] M. Argerami and D. R. Farenick, Injective envelopes of separable C^* -algebras. Philos. Trans. R. Soc. A 179 (2005), 43-63
- [4] B. Blackadar, K-Theory for operator algebras. Mathematical Sciences Institute Publications, Cambridge University Press. (1998).
- [5] M. Frank and V. I. Paulsen, Injective envelopes of C^* -algebras as operator modules, Pacific J. Math. 212(2003), 57-69.
- [6] A. M. Gleason, Projective topological spaces, Illinois J. Math. 2 (1956), 482-489.
- [7] J. G. Glimm, On a certain class of operator algebras, Trans. Amer. Math. Soc. 95 (1960), 318-340.
- [8] M. Hamana, Injective envelopes of C^* -algebras, J. Math. Soc. Japan, 31 (1979), 181-197.
- [9] M. Hamana, Injective envelope of C^* -dynamical systems, Tohoku Mathematical Journal. 15 (1985), no. 3, 463-487.
- [10] M. Hamana, Regular embeddings of C^* -algebras in monotone complete C^* -algebras, J. Math. Soc. Japan. 33 (1981), 159-183.